

คู่มือพิธีรักษาศีลอุโบสถ

สำหรับอุบาสก–อุบาสิกา

ฉบับของ วัดหม่องกระแทะ

ต.ท่ากระดาน อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี

พิธีรักษาศีลอุโบสถ

ศีลอุโบสถ คือการเข้าจำศีลสำหรับพุทธศาสนิกชน ทุกวันพระ ในวันข้างขึ้นหรือแรม ๘ ค่ำ ๑๕ ค่ำ (หรือ ๑๔ ค่ำกรณีเดือนขาด) นิยมรักษาที่เรียกว่า “ปกติอุโบสถ” คือการสมาทานรักษาศีล ๑ วัน ๑ คืน โดยจะมารวมตัวทำพิธีกันที่วัด แล้วนอนค้างที่วัดเพื่อความสะดวกในการรักษาศีลให้บริสุทธิ์ หรือจะทำพิธีสมาทานรักษาศีลด้วยตนเองที่บ้านก็ได้เช่นกัน

อันดับแรก เตรียมดอกไม้ธูปเทียนใส่พานหรือภาชนะที่เหมาะสม ให้หัวหน้าหรือตัวแทน เข้ามาประเคนแก่พระภิกษุสงฆ์ กราบ ๓ ครั้ง แล้วเป็นผู้นำกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย ดังนี้...

....

คำบูชาพระรัตนตรัย

อิมินา สักกาเรนะ พุทธัง อะภิปูชะยามะ,
อิมินา สักกาเรนะ ธัมมัง อะภิปูชะยามะ,
อิมินา สักกาเรนะ สังฆัง อะภิปูชะยามะ.

อะระหัง สัมมา สัมพุทโธ ภะคะวา,
พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ. *(กราบ)*
ส๎วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม,
ธัมมัง นะมัสสามิ. *(กราบ)*
สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ,
สังฆัง นะมามิ. *(กราบ)*

คำประกาศองค์อุโบสถ

อัชชะ โภนโต ปักขัสสะ **อัฏฐะมีทิวะโส***
เอวะรูโป โข โภนโต ทิวะโส
ปัญญัตตัสสะ ธัมมัสสะวะนัสสะ
อุปาสะกะอุปาสิกานัง
หันทะ มะยัง โภนโต
ตัสสะ ภะคะวะโต
ปูชะนัตถายะ
อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง
กาละปะริจเฉทัง กัต๎วา
กะริต๎วา อะวิกขิตตะจิตตา
สะมาทิเยยยามะ
สัมปัตตานัง อัมหากัง
พุทเธนะ ภะคะวะตา
เจวะ ตะทัตถายะ
อุโปสะถัสสะ จะ กาโล โหติ
สัพเพ อิธะ สะมาคะตา
ธัมมานุธัมมะปะฏิปัตติยา
อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง
อุโปสะถัง อุปะวะสิสสามาติ
ตัง ตัง เวระมะณิง อารัมมะณัง
หุต๎วา สักกัจจัง อุโปสะถัง
อีทิสัง หิ อุโปสะถัง
ชีวิตัง มา นิรัตถะกัง โหตุ.

*(*ถ้าวันพระ ๑๕ ค่ำว่า ปัณณะระสีทิวะโส, ๑๔ ค่ำว่า จาตุททะสีทิวะโส)*

คำอาราธนาศีลอุโบสถ

มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ
อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง ยาจามะ.
ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ
อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง ยาจามะ.
ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ
อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง ยาจามะ.

(ต่อไปพึงพนมมือตั้งใจรับสรณคมน์และศีลโดยเคารพ ว่าตามพระสงฆ์ไปทีละตอน)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ *(ว่า ๓ จบ)*

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.
ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.
ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ,
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ,
ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ.

เมื่อพระสงฆ์ว่า ***ติสะระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง*** *พึงรับว่า* อามะ ภันเต.

คำสมาทานศีลอุโบสถ

๑. ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๒. อทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๓. อะพ๎รัห๎มะจะริยา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๔. มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๕. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๖. วิกาละโภชนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๗. นัจจะคีตะวาทิตะวิสูกะทัสสะนะ มาลาคันธะวิเลปะนะธาระณะ มัณฑะนะวิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
๘. อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ.

อิมัง อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง, พุทธะปัญญัตตัง อุโปสะถัง, อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, สัมมะเทวะ อะภิรักขิตุง สะมาทิยามิ.

(หยุดรับเพียงเท่านี้ ต่อไปพระสงฆ์ว่า) อิมานิ อัฏฐะ สิกขาปะทานิ อุโปสะถะวะเสนะ มะนะสิกะริต๎วา สาธุกัง อัปปะมาเทนะ รักขิตัพพานิฯ (พึงรับพร้อมกันว่า) อามะ ภันเต *(พระสงฆ์ว่าต่อ) สีเลนะ สุคะติง ยันติ, สีเลนะ โภคะสัมปะทา, สีเลนะ นิพพุติง ยันติ, ตัส๎มา สีลัง วิโสธะเย. (พึงกราบพร้อมกัน ๓ ครั้ง)*

ต่อไปหากพระสงฆ์มีการแสดงพระธรรมเทศนา พึงตั้งใจฟังธรรมจนจบ แล้วพึงให้สาธุการ และสวดประกาศตนพร้อมกันดังนี้...)

คำสวดประกาศตน

อะหัง พุทธัญจะ ธัมมัญจะ สังฆัญจะ สะระณัง คะโต *(หญิงว่า คะตา)*
อุปาสะกัตตัง *(หญิงว่า อุปาสิกัตตัง)* เทเสสิง ภิกขุสังฆัสสะ สัมมุขา
เอตัง เม สะระณัง เขมัง เอตัง สะระณะมุตตะมัง
เอตัง สะระณะมาคัมมะ สัพพะทุกขา ปะมุจจะเย
ยะถาพะลัง จะเรยยาหัง สัมมาสัมพุทธะสาสะนัง
ทุกขะนิสสะระณัสเสวะ **ภาคี อัสสัง** *(หญิงว่า ภาคินิสสัง)* อะนาคะเต.

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสาวา
พุทเธ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง
พุทโธ ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง
กาลันตะเร สังวะริตุง วะ พุทเธ ฯ

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสาวา
ธัมเม กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง
ธัมโม ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง
กาลันตะเร สังวะริตุง วะ ธัมเม ฯ

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสาวา
สังเฆ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง
สังโฆ ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง
กาลันตะเร สังวะริตุง วะ สังเฆ.

คำอาราธนาธรรมพิเศษ

จาตุททะสี ปัณณะระสี
ยา จะ ปักขัสสะ อัฏฐะมี
กาลา พุทเธนะ ปัญญัตตา
สัทธัมมัสสะวะนัสสิเม
อัฏฐะมี* โข อะยันทานิ
สัมปัตตา อะภิลักขิตา
เตนายัง ปะริสา ธัมมัง
โสตุง อิธะ สะมาคะตา
สาธุ อัยโย ภิกขุสังโฆ
กะโรตุ ธัมมะเทสะนัง
อะยัญจะ ปะริสา สัพพา
อัฏฐิกัต์วา สุณาตุ ตันติ.

*(*ถ้าเป็นวันพระ ๑๕ ค่ำว่า ปัณณะระสี, ถ้า ๑๔ ค่ำว่า จาตุททะสี)*

....

คำลาพระสงฆ์กลับบ้าน

หันทะทานิ มะยัง ภันเต อาปุจฉามะ
พะหุกิจจา มะยัง พะหุกะระณียา.
พระสงฆ์ผู้รับลากล่าวว่า ยัสสะทานิ ตุม์เห กาลัง มัญญะถะ.
ผู้ลาพึงรับพร้อมกันว่า สาธุ ภันเต. *แล้วกราบพร้อมกัน ๓ ครั้ง*

เกร็ดความรู้

ศีลอุโบสถเป็นศีลพิเศษ สำหรับอุบาสก-อุบาสิกา ผู้นับถือพระรัตนตรัย และมีความมุ่งมั่นที่จะบำเพ็ญศีลบารมีให้สูงยิ่งขึ้นไป ผู้สมาทานรักษาศีลอุโบสถ พึงสำรวมกายวาจาใจให้พร้อม คอยระวังมิให้ศีลขาดหรือด่างพร้อย ควรละวางกิจธุระที่ไม่จำเป็นและเป็นอันตรายต่อการรักษาศีลเสีย เมื่อจิตมีความตั้งมั่นที่จะรักษาศีลแล้วจะพึงได้อานิสงส์เป็นอย่างมาก ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

ศีลอุโบสถนั้นมีหลายประเภท ระยะเวลาในการเข้าจำศีลต่างกัน แต่ที่นิยมกันในประเทศไทยเรียกว่า "ปกติอุโบสถ" คือสมาทานรักษาเพียง ๑ วัน ๑ คืน ตามคำประกาศองค์อุโบสถ ดังนั้นเมื่อถึงรุ่งอรุณของเช้าวันใหม่ก็จะถือว่าครบกำหนดแล้วก็เป็นอันลาศีลตามคำประกาศไปโดยปริยาย จึงไม่ต้องกล่าวคำลาศีลอุโบสถแต่อย่างใด เพียงกล่าวคำสมาทานศีล ๕ ต่อในเช้าวันใหม่ได้เลย เพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันต่อไป

พิธีรักษาศีลอุโบสถ กับพิธีรักษาศีล ๘ นั้นต่างกัน แม้จะมีสิกขาบทที่รักษา ๘ ข้อเหมือนกัน คือ ศีลอุโบสถจะสมาทานรักษาเฉพาะในวันพระ ๑ วัน ๑ คืน ส่วนศีล ๘ นั้นจะสมาทานรักษาในวันใดก็ได้ และจะสมาทานรักษานานกี่วันก็ได้ตามปรารถนา และเมื่อจะเลิกรักษาก็พึงกล่าวคำลาศีล ๘ ต่อพระภิกษุสงฆ์ หรืออธิษฐานจิตลาศีลด้วยตนเองก็ได้ แล้วควรสมาทานรักษาศีล ๕ ในกาลต่อไป.

